

UVODNIK

Prema polugodišnjim indikatorima, evidentni su signali blagog oporavka privrede Srbije. Bruto domaći proizvod je, nakon realnog rasta u prvom kvartalu 2013. od 2,1% u odnosu na isti kvartal prethodne godine, takođe i u drugom kvartalu, prema fleš proceni Republičkog zavoda za statistiku, ostvario rast od 0,7%. Ovakvi pokazatelji ulivaju nešto više optimizma i uvećavaju verovatnoću da će do kraja godine biti moguće ostvariti očekivani rast od 2%, a u 2014. godini oko 2,5% (projekcije Narodne banke Srbije).

Posebnu pažnju zavređuje oporavak industrijske proizvodnje, koja je za šest meseci 2013. godine uspela da ostvari rast od 4,2% u odnosu na isti period prethodne godine, i to uz najveći doprinos sektora rudarstva (rast od 4,7%), prerađivačke industrije (rast od 4,4%) i snabdevanja električnom energijom, gasom, parom i klimatizacije (rast 3,3%). Ubedljivo najveći doprinos kumulativnom rastu proizvodnje prerađenih industrijskih proizvoda u posmatranom periodu pružila je industrija motornih vozila i prikolica, čiji je fizički obim produkcije povećan za čak 232%.

Prognoze dinamičnijeg ekonomskog rasta srpske privrede nalaze oslonac u dinamičnijem rastu izvoza i povećanom prilivu stranih direktnih investicija, pa je zato oporavak globalne ekonomije, a pogotovo evropskih zemalja, od izuzetne važnosti za Srbiju. U tom kontekstu značajno je da izvesni pozitivni signali dolaze i sa tržišta EU, koje je najznačajnija destinacija srpskog izvoza.

Prema podacima Eurostat-a, posle šest uzastopnih kvartala opadanja privredne aktivnosti u grupi od sedamnaest zemalja evro zone, u drugom kvartalu 2013. u odnosu na prethodni kvartal evidentiran je rast od 0,3%, koji je istovetan i za Evropsku uniju (EU 27). I mada je u poređenju sa drugim kvartalom 2012. godine evidentiran pad BDP (u Evro zoni za 0,7%, a u EU 27 za 0,2%), ipak, očekivanja za budući period su nešto povoljnija, ukoliko se budu efikasnije sprovodile dalje reforme i ostvarivale mere stabilizacije. Odluke koje su donete na planu jačanja fiskalne discipline, kao i u vezi jedinstvene evropske bankarske supervizije su ohrabrujuće. I parametri o kretanju industrijske proizvodnje u EU i evro zoni povoljniji su, budući da je u junu 2013. u poređenju sa istim mesecom prethodne godine zabeležen njen rast od 0,4% i 0,3% respektivno.

Ovakvi, nešto povoljniji impulsi koji dolaze sa glavnih tržišta za plasman srpskih proizvoda i usluga već su se odrazili na ukupne spoljnotrgovinske rezultate Srbije. Spoljnotrgovinska robna razmena, izražena u evrima, za prvih šest meseci povećana je za 10% u odnosu na isti period prethodne godine. Ukupan izvoz robe iz Srbije povećan je za 20%, a uvoz za 1,9%, dok je deficit robne razmene smanjen za 22%. Povoljnija kretanja robne razmene uslovlila su i bolju pokrivenost uvoza izvozom, koja je dostigla 67,7%, što je za 10,4 p.p. veća pokrivenost u odnosu na isti period prethodne godine.

Uspešna izvozna orijentacija treba da postane okosnica dinamičnijeg i stabilnog dugoročnog privrednog rasta Srbije, bez kojeg nije moguće obezbediti efikasno dugoročno rešavanje gorućih problema srpske privrede, kao što su visoka nezaposlenost, visok fiskalni deficit i zabrinjavajući rast javnog duga.

Unapređenje izvoza podrazumeva poboljšanje konkurentnosti srpske privrede, koja je, međutim, već godinama na nezadovoljavajućem nivou. Štaviše, prema najnovijem istraživanju Svetskog ekonomskog foruma, konkurentna pozicija Srbije u svetu je pogoršana. Najnoviji Indeks globalne konkurentnosti 2013-2014. godine (prema ekonomskim pokazateljima za 2012. godinu), ukazuje na pad rejtinga Srbije na 3,77 indeksnih poena, a njen rang je 101. pozicija od 148 posmatranih zemalja. Prema prethodnom istraživanju, Srbija je (prema pokazateljima iz 2011. godine) imala indeks globalne konkurentnosti od 3,9, što je svrstavalo na 95. poziciju među tada posmatranom grupom od 144 zemlje. Ako bi se najnoviji Indeks globalne konkurentnosti 2013-2014. godine primenio na istu grupu od 144 zemlje koje su bile uključene u istraživanje godinu dana ranije, Srbija bi sa prethodnog 95. mesta pala na 99. poziciju.

Konjunktorni pokazatelji, iako predstavljaju dobre signale izvesnog oporavka najznačajnijih tržišta za plasman srpskih proizvoda, ipak, još uvek nisu garancija za uspešnije izvozne rezultate srpske privrede u dugoročnijem periodu. Pokazatelji o privrednom rastu u EU su niski, a znaci oporavka blagi i nepredvidivi. Osim toga, ključni elementi sistema privređivanja u Srbiji nisu dovoljno efikasni da bi omogućili zadovoljavajuću konkurentnost, bolju i stabilniju poziciju Srbije na globalnom tržištu. Potrebne su ozbiljne reforme radi postizanja višeg stepena efikasnosti sistema privređivanja, kako bi se unapredila konkurentnost i omogućio rast izvoza, kao glavni podsticaj zadovoljavajućeg i stabilnog privrednog rasta Srbije, na duži rok.

**Glavni i odgovorni urednik,
dr Slavica Gavrilović – Gagović**